

PROFESOR DR HAB. WŁODZIMIERZ WOJCIECHOWSKI
(18 września 1932 – 6 marca 2018)

Profesor Włodzimierz Wojciechowski zmarł szóstego marca 2018 roku. Jego pogrzeb, który odbył się dziewiątego marca 2018 r., oraz pożegnanie akademickie dziewiątego kwietnia tego roku zgromadziły liczne grono jego przyjaciół i uczniów. Profesor zajmował się przede wszystkim szeroko pojętą problematyką neolitu, okresu, kiedy kształtował się nowy model społeczeństwa, opierający swój sposób bytowania na nowych wówczas formach gospodarki wytwórczej, rolniczo-hodowlanej. Do zagadnień szczególnie go interesujących należały kwestie chronologii i taksonomii społeczności neolitycznych na Śląsku, w Polsce i w Europie, przemian gospodarczych, pozyskiwania, przetwórstwa i dystrybucji surowców kamiennych, obrzędowości grzebalnej.

Profesor Włodzimierz Wojciechowski urodził się w Toruniu 18 września 1932 roku. Swoje dzieciństwo i młodość spędził na ukochanych Kaszubach. W 1961 roku ukończył archeologię na Uniwersytecie Wrocławskim, przygotowując pracę magisterską poświęconą grupie jordanowskiej (*Grupa jordanowska kultury nadcisańskiej na Śląsku*, promotor: prof. dr Włodzimierz Hołubowicz). Odtąd całe swoje życie zawodowe związał z ówczesną Katedrą Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, a później Instytutem Archeologii. Tutaj również uzyskał kolejne stopnie i tytuły naukowe. Jego praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. H. Cehak-Hołubowiczowej i obroniona w 1964 roku, będąca monograficznym ujęciem kultury pucharów lejkowatych na Śląsku, oparta była

zarówno na źródłach archiwalnych, odkrytych przed 1945 rokiem, jak również wykorzystywała nowe materiały pochodzące z podjętych przez niego zaraz po ukończeniu studiów badań wykopaliskowych w Janówku (*Kultura pucharów lejkowatych na Dolnym Śląsku*).

Mozolna praca nad archiwaliami archeologicznymi i zbiorami muzealnymi uzupełniona nowymi odkryciami Profesora, jak i innych wrocławskich archeologów, stała się podstawą opublikowanej w 1970 roku monografii dotyczącej chronologii relatywnej kultur młodszej epoki kamienia na Dolnym Śląsku przygotowanej w oparciu o analizę szerokiego, europejskiego kontekstu aktualnego wówczas stanu studiów nad tą problematyką. W pracy tej zwraca uwagę wykorzystanie bardzo bogatej literatury zagranicznej, w tym zachodniej, do której dotarcie w tym czasie nie było tak proste jak dzisiaj. Towarzyszył jej cykl artykułów publikowanych w najważniejszych polskich periodykach archeologicznych, poświęcony dyskusji nad taksonomią neolitu i wczesnej epoki brązu w Polsce południowo-zachodniej. Oprócz studiów typologicznych profesor Wojciechowski bardzo szybko docenił potencjał i możliwości datowań radiowęglowych, stając się jednym z prekursorów stosowania tej metody określania wieku w polskiej archeologii.

Oprócz badań w Janówku kierował licznymi wykopaliskami w kraju i zagranicą, które stały się podstawą powszechnie docenianych publikacji, znajdując trwałe miejsce w polskiej archeologii i bez których, a zwłaszcza bez jego osobistego zaangażowania, wiedza o dawnych społecznościach byłaby dużo uboższa. Spośród wielu innych stanowisk badanych przez Profesora wymienić należy przede wszystkim osady kultury brzesko-kujawskiej i kultury amfor kulistych w Sicinach, osady kultury ceramiki wstęgowej rytej, kultury ceramiki wstęgowej kłutej i kultury lędzielskiej w Mochowie czy osady kultury ceramiki wstęgowej rytej w Skoroszowicach. W latach 90. XX wieku wraz z Piotrem Cholewą podjął się ogromnego wysiłku badań osiedli pierwszych rolników na stanowiskach 16 i 19 w Strzelinie. Wyniki tych prac stały się nie tylko podstawą cyklów artykułów sprawozdawczych, ale, co niezwykle istotne, studia nad pozyskanymi materiałami zostały opublikowane w formie wieloaspektowych i interdyscyplinarnych opracowań monograficznych.

Interdyscyplinarne podejście do badań archeologicznych było istotnym rysem jego działalności naukowej. Nie ograniczał się tylko do opracowań ceramiki, wyrobów krzemienych czy kamiennych,

ale angażował do współpracy specjalistów wielu dziedzin, przede wszystkim z zakresu nauk przyrodniczych, którzy wykonywali specjalistyczne analizy archeobotaniczne, archeozoologiczne, petroarcheologiczne i inne. Szczególne miejsce w jego dorobku zajęły kwestie związane z petroarcheologią, w tym chociażby problematyka wykorzystania serpentynitów przez społeczności neolityczne. Elementem tych zainteresowań było podjęcie badań nad eksploatacją tego surowca oraz identyfikacja miejsc jego pozyskiwania w rejonie Jańskiej Góry.

W ostatnich latach zaangażował się przede wszystkim w badania kompleksu megalitycznych cmentarzysk kultury pucharów lejkowatych w Muszkowicach, których odkrycie stało się prawdziwą sensacją archeologiczną. Z wielkim zaangażowaniem włączył się nie tylko w badania wykopaliskowe grobowców, ale przede wszystkim w opracowanie materiałów z badań. Ze stanowiskiem w Muszkowicach wiązał go bardzo osobisty i emocjonalny związek, bowiem uważał je za jedno z najważniejszych swoich dokonań w przecieży bardzo bogatej i niezwykle aktywnej działalności naukowej.

Prowadził również badania za granicą, w tym przede wszystkim w ramach polsko-bułgarskiego projektu rozpoznania osadnictwa w dolinie Strumy, które przyczyniły się do odkrycia wielu nowych stanowisk związanych z procesem neolityzacji Bałkanów.

W ostatnich latach bardzo intensywnie angażował się w projekty związane z archeologicznymi badaniami ratowniczymi na dużych inwestycjach, przede wszystkim drogowych, będąc konsultantem wielu badań oraz wnikliwym recenzentem opracowań powstających w ich efekcie.

Profesor skupiał się nie tylko na działalności naukowo-badawczej, ale również organizacyjnej i społecznej. Pełnił wiele znaczących funkcji i stanowisk we władzach Uniwersytetu, będąc członkiem senatu oraz komisji senackich i rektorskich. W latach 1981-1984 pełnił funkcję prodziekana ówczesnego Wydziału Filozoficzno-Historycznego, a w latach 1987-1990 został dziekanem powstałego za jego kadencji dzisiejszego Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych. Był również aktywnym członkiem wielu polskich i międzynarodowych organizacji i towarzystw naukowych, w tym m.in. Komitetu Nauk Pra- i Protohistorycznych PAN, Komisji Archeologicznej i Nauk o Ziemi Oddziału Wrocławskiego PAN czy Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego.

Profesor Wojciechowski był prawdziwą legendą zarówno wśród wrocławskiego środowiska archeolo-

gicznego, jak również dla archeologów zajmujących się problematyką neolitu w Polsce i poza jej granicami. Przez cały czas swojej aktywności rozwijał szeroko zakrojone kontakty międzynarodowe, będąc powszechnie uznawanym autorytetem w uprawianej dziedzinie.

Chociaż wśród studentów powszechnie uznawany był za surowego wykładowcę i egzaminatora, to jednocześnie cieszył się powszechnym szacunkiem. Profesor był bardzo wymagający, ale nie tylko w stosunku do swoich uczniów, również wobec siebie. Zawsze był perfekcyjnie przygotowany do zajęć, które nigdy nie trąciły sztucznością, a były barwną opowieścią o tym, jak rodziły się społeczeństwa, religie czy nowe sposoby bytowania. Były one pełne anegdot, doświadczeń z własnych badań czy podróży.

Profesor był człowiekiem kochającym i ceniącym życie we wszystkich jego barwach, ciekawym świata i ludzi. Ta ciekawość świata sprawiła, że zajął się archeologią, która stała się nie tylko zawodem, ale jego ogromną pasją. Zainteresowań i pasji w życiu Profesora było więcej. Ciągłe wzbogacał swoje liczne kolekcje, filatelistyczną i numizmatyczną, ale także związane z miłością do lotnictwa oraz kolejnictwa. Uwielbiał podróżować, prawie wyłącznie koleją, skrupulatnie i dokładnie planując trasy i każdy dzień wypraw, w które najczęściej wybierał się ze swoją ukochaną żoną Danusią.

Ciężko to sobie wyobrazić, że nie będzie go już z nami. Można mieć wrażenie, że Profesor tylko się spakował, pożegnał z przyjaciółmi i odjechał ulubionym pociągiem w swoją kolejną podróż...

Mirosław Furmanek

Adres Autora:

Dr Mirosław Furmanek
Instytut Archeologii
Uniwersytet Wrocławski
ul. Szewska 48
50-139 Wrocław
e-mail: miroslaw.furmanek@uwr.edu.pl
 <https://orcid.org/0000-0002-3558-3440>